

Πληροφορίες

Τίτλος: “*Η παρουσία των ελληνικών οπωροκηπευτικών προϊόντων στην αγορά της Βουλγαρίας*”

- Η Βουλγαρία αποτελεί τα τελευταία έτη, σε απόλυτους αριθμούς, τον σημαντικότερο οικονομικό και εμπορικό εταίρο της χώρας μας στα Βαλκάνια και έναν από τους σημαντικότερους παγκοσμίως. Το γεγονός αυτό, επιβεβαιώθηκε και μέσα στο έτος 2022 με τις εξαγωγές μας προς τη Βουλγαρία να καταρρίπτουν κάθε προηγούμενο ρεκόρ και να ανέρχονται σε 4,2 δις ευρώ (2^{ος} σημαντικότερος εξαγωγικός εταίρος της Ελλάδας παγκοσμίως, πίσω από την Ιταλία) και τον συνολικό όγκο διμερούς εμπορίου να φθάνει τα 6,8 δις ευρώ.

Πίνακας : Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – Βουλγαρίας (2018-2022)

(ποσά σε εκ. ευρώ)	2018	2019	2020	2021	2022*
Εξαγωγές αγαθών εκ. ευρώ	1.487	1.558	1.479	1.962	4.211
Εισαγωγές αγαθών εκ. ευρώ	1.700	1.822	1.588	2.135	2.613
Εμπορικό ισοζύγιο εκ. ευρώ	-213	-264	-109	-173	+1.597

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

*Προκαταρκτικά στοιχεία

- Κατά το έτος 2022 και εξ αιτίας του βίαιου κλεισίματος των αγορών της Ουκρανίας και της Ρωσικής Ομοσπονδίας λόγω της ουκρανικής κρίσης, οι εισαγωγές μας από τη Βουλγαρία στα αγροτικά προϊόντα «σιτάρι» (μαλακό και σκληρό), «καλαμπόκι» και «λάδι ηλιανθού» σημείωσαν ιστορικό υψηλό ξεπερνώντας συνολικά (και για τις τρεις αυτές κατηγορίες προϊόντων) τα 250 εκατ. ευρώ (προκαταρκτικά στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ).
- Η Ελλάδα εξάγει στη Βουλγαρία περίπου 2.500 βιομηχανικά και 400 αγροτικά προϊόντα. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τα αγροδιατροφικά προϊόντα, την τελευταία πενταετία έχει σημειωθεί εντυπωσιακή αύξηση των εξαγωγών μας της τάξης του 62,8%. Σημαντικές κατηγορίες εξαγόμενων τροφίμων και ποτών από την Ελλάδα προς τη Βουλγαρία είναι η μπύρα, το ελαιόλαδο και το φοινικέλαιο, τα ζυμαρικά, τα νωπά ιχθυρά (όχι τα κατεψυγμένα), τα μεταλλικά και ανθρακούχα νερά, το ούζο και τα άλευρα, ενώ από τα λαχανικά και φρούτα οι σημαντικότερες κατηγορίες εξαγόμενων προϊόντων μας προς τη Βουλγαρία είναι οι ελιές, οι ντομάτες και τα αγγούρια, οι μπανάνες, οι φράουλες, τα πορτοκάλια (ναβελίνες και κλημεντίνες), τα καρπούζια, τα ροδάκινα και τα νεκταρίνια (εποχιακά), ενώ σημαντική εξαγωγική άνοδο σημειώνουν τα τελευταία έτη κατηγορίες οπωροκηπευτικών όπως τα λεμόνια, τα ακτινίδια, τα βερίκοκα και τα κεράσια.

Ελληνικές Εξαγωγές Αγροδιατροφικών στη Βουλγαρία σε εκ. ευρώ (2018-2022)

2018	279.001.164
2019	284.662.807
2020	299.352.962
2021	387.534.442
2022	444.180.468

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΩΝ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ΣΕ ΕΚ. ΕΥΡΩ (2018-2022)

- Ειδικότερα σε σχέση με τα **οπωροκηπευτικά προϊόντα**, Γραφείο μας επιθυμεί να επισημάνει «παράθυρο ευκαιρίας» που δημιουργείται για ακόμη μεγαλύτερη ενίσχυση των εξαγωγών μας τα επόμενα έτη. Ένας **συνδυασμός παραγόντων** που λαμβάνουν χώρα αυτήν την περίοδο σε Ελλάδα και Βουλγαρία, **ενισχύει τις προοπτικές περαιτέρω εξαγωγικής διεξόδου**: 1) σημαντική μείωση της βουλγαρικής παραγωγής ή έλλειψη στην αγορά σε οπωροκηπευτικά στα οποία η χώρα μας απολαμβάνει μεγάλη παραγωγική ικανότητα (π.χ. ντομάτες, φράουλες, ακτινίδια, πιπεριές, καρπούζια, ροδάκινα), 2) συνεχιζόμενη τάση κατά τα τελευταία έτη η Βουλγαρία να καλύπτει ολοένα και περισσότερο τις εγχώριες ανάγκες της σε φρούτα και λαχανικά από εισαγωγές, 3) οι κύριοι ανταγωνιστές μας στα οπωροκηπευτικά (Τουρκία, Σερβία, Βόρεια Μακεδονία, Ιταλία, Ισπανία) έχουν ανταγωνιστικό μειονέκτημα σε σχέση με την Ελλάδα, τόσο σε επίπεδο ποιότητας των προϊόντων όσο και σε επίπεδο δυσκολίας πρόσβασης στην αγορά της Βουλγαρίας (κυρίως τα τελευταία έτη λόγω δυσχερειών και στρεβλώσεων στη λειτουργία της διεθνούς εφοδιαστικής αλυσίδας). Ειδικότερα σε ό,τι αφορά τα οπωροκηπευτικά προέλευσης Τουρκίας, Σερβίας ή/και Βόρειας Μακεδονίας, έχουν συχνά «κατηγορηθεί» στη Βουλγαρία για υψηλές συγκεντρώσεις σε φυτοπροστατευτικές ουσίες, στο πλαίσιο διενέργειας εγχώριων ελέγχων υπολειμματικότητας φυτοπροστατευτικών ουσιών (οι οποίοι είναι υποχρεωτικοί στη Βουλγαρία για οπωροκηπευτικά προϊόντα μη-κοινοτικής προέλευσης τα οποία εισέρχονται σε κοινοτικό έδαφος) και 4) σημαντικός παράγοντας που δύναται να ενισχύσει περαιτέρω τον όγκο εξαγωγών μας σε οπωροκηπευτικά στη Βουλγαρία είναι η εγγύτητα στη Βουλγαρία της πλούσιας σε παραγωγή και σε ποιότητα οπωροκηπευτικών περιοχής της Βορείου Ελλάδος, η οποία ενισχύεται έτι περαιτέρω από τη λειτουργία από το έτος 2021 κι έπειτα του πρώτου “Dry Port” του “**Οργανισμού Λιμένος Θεσσαλονίκης Α.Ε.**” (**ΟΛΘ Α.Ε.**) στη Σόφια, δηλαδή ενός τερματικού σταθμού αποθήκευσης και διαχείρισης φορτίων στην περιοχή Iliyantsi, προάστιο της Σόφιας. Η απευθείας σιδηροδρομική σύνδεσή του “Dry Port” με το λιμάνι της Θεσσαλονίκης, παρέχει τη δυνατότητα μεταφοράς μεγαλύτερου όγκου οπωροκηπευτικών προϊόντων από τη Βόρεια Ελλάδα προς τη Βουλγαρία σε συνθήκες μειωμένου χρόνου και κόστους διαμετακόμισης. Ήδη πραγματοποιούνται τακτικά (εβδομαδιαία) δρομολόγια μεταξύ του λιμανιού της Θεσσαλονίκης και του dry port της Σόφιας, σε συγκεκριμένες μέρες και ώρες ενώ ο σχεδιασμός του ΟΛΘ Α.Ε. είναι να πυκνώσουν τα δρομολόγια τα επόμενα χρόνια.
- Σοβαρό πρόβλημα με τις εξαγωγές μας στα οπωροκηπευτικά προϊόντα το οποίο έχει καταγγελθεί στο Γραφείο μας από την INCOFRUIT είναι η **πρακτική διακίνησης από τη χώρα μας προς τη Βουλγαρία ατυποποίητων και συχνά αλλοιωμένων ή ακατάλληλων προς κατανάλωση οπωροκηπευτικών προϊόντων κατ’ ευθείαν από τον αγρό, χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα** (π.χ. πιστοποιητικά τυποποίησης). Συνήθως, η διακίνηση αυτή γίνεται με μικρά βανάκια ή ελαφρά φορτηγά οχήματα κάτω των 3,5 τόνων τα οποία εισέρχονται στην Ελλάδα από τη Βουλγαρία, αγοράζουν απευθείας από τον παραγωγό στον αγρό ή από λαϊκές αγορές στη λήξη του ωραρίου λειτουργίας τους και εν συνεχεία φορτώνουν τα ατυποποίητα προϊόντα και επιστρέφουν αυθημερόν στη Βουλγαρία. Γραφείο ΟΕΥ Σόφιας έχει επανειλημμένα θέσει το φαινόμενο αυτό υπ’ όψιν των αρμοδίων αρχών μας στα σύνορα, οι οποίες απαντούν ότι είναι εξαιρετικά δύσκολο να περιορισθεί, δεδομένου ότι από τις συνοριακές διαβάσεις Ελλάδος-Βουλγαρίας (κυρίως από τους μεθοριακούς σταθμούς Προμαχώνα και Εξοχής) διέρχονται καθημερινά χιλιάδες τέτοιου τύπου οχήματα οποία είναι πρακτικώς αδύνατον να ελέγχονται όλα.
- **Φρούτα και λαχανικά βιολογικής γεωργίας**: η βουλγαρική αγορά βιολογικών προϊόντων / τροφίμων αποτελεί έναν εκ των ταχύτερα αναπτυσσόμενων εγχώριων οικονομικών κλάδων κατά την τελευταία δεκαετία. Το έτος 2022 συνέχισε να αναπτύσσεται με ετήσιο ρυθμό 3,2% σε σύγκριση με το 2021, ενώ η αξία της εκτιμάται σε περίπου 37,5 εκατ. €. Ο κύριος μοχλός πίσω από αυτήν την ανάπτυξη είναι η έντονη εστίαση των β/καταναλωτών σε έναν πιο υγιεινό τρόπο ζωής και η αντίληψη ότι τα βιολογικά προϊόντα είναι υγιεινά και υψηλότερης ποιότητας σε σύγκριση με τα συμβατικά προϊόντα. Σημαντικό ρόλο στην

ανάπτυξη της εγχώριας αγοράς βιολογικών τροφίμων έχει διαδραματίσει η ραγδαία ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου, η οποία ξεκίνησε την περίοδο της πανδημίας και συνεχίζεται με αμείωτους ρυθμούς. Τα εισαγόμενα συσκευασμένα βιολογικά τρόφιμα κυριαρχούν στην εγχώρια αγορά. Μεταξύ των βιολογικών προϊόντων για τα οποία σημειώνεται αύξηση της εγχώριας ζήτησης κατά τα τελευταία έτη είναι και τα προϊόντα βιολογικής γεωργίας (βιολογικά οπωροκηπευτικά), για τα οποία η εγχώρια προσφορά αδυνατεί να καλύψει πλέον την αυξανόμενη ζήτηση. Οι μεγάλες αλυσίδες λιανικής αποτελούν τον κύριο δίαυλο “διοχέτευσης” τέτοιων προϊόντων στην εγχώρια αγορά και αντιπροσωπεύουν περίπου το 68% (2021) των πωλήσεων συσκευασμένων βιολογικών τροφίμων έναντι ποσοστού 32% (2021) των παραδοσιακών λιανοπωλητών (Πηγή: <https://apps.fas.usda.gov>).

Ελληνικές Εξαγωγές Αγροδιατροφικών Προϊόντων 2018-2022 (10 Κυριότεροι Κωδικοί CN2 , ΕΛΣΤΑΤ)

Κωδικός CN2	2018	2019	2020	2021	2022
15. ΕΛΑΙΑ ΖΩΙΚΑ Ή ΦΥΤΙΚΑ	27.761.586	26.143.538	24.052.615	53.410.647	89.241.447
08. ΚΑΡΠΟΙ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΑ	57.766.743	65.936.932	67.465.921	86.955.041	77.372.676
22. ΠΟΤΑ, ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ	19.264.521	18.139.607	22.958.360	35.193.563	38.661.207
07. ΛΑΧΑΝΙΚΑ ΒΡΩΣΙΜΑ	25.764.969	27.506.004	23.741.742	26.922.841	33.657.746
19. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	17.365.523	18.691.461	18.096.742	22.605.892	33.240.628
20. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ, ΚΑΡΠΩΝ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΩΝ	27.062.570	26.598.854	26.776.650	29.151.909	29.003.999
23. ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	10.579.997	10.696.022	16.260.242	23.767.188	26.255.459
02. ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΡΟΙΟΝΤΑ ΣΦΑΓΙΩΝ, ΒΡΩΣΙΜΑ	16.495.623	13.406.092	14.327.449	15.401.142	23.736.485
03. ΨΑΡΙΑ ΚΑΙ ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ, ΜΑΛΑΚΙΑ	16.127.410	17.944.409	19.668.484	21.318.914	22.723.911
04. ΓΑΛΑ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΑΣ	14.016.424	9.774.845	8.285.022	12.426.728	15.490.775

(Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ 2018-2022, διψήφιοι κωδικοί CN2, από Γραφείο ΟΕΥ Σόφιας)

ΑΞΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ, ΈΤΗ 2018-2022 σε εκατ. ευρώ (10 ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΚΩΔΙΚΟΙ CN8, ΕΛΣΤΑΤ)									
2018		2019		2020		2021		2022	
Ελιές	16,3	Μπανάνες	17,3	Ελιές	15,8	Φράουλες	16,3	Μπανάνες	14,6
Μπανάνες	16,0	Ελιές	15,9	Μπανάνες	13,3	Ελιές	15,6	Ελιές	13,5
Ντομάτες	6,4	Ντομάτες	5,9	Ντομάτες	6,3	Μπανάνες	13,8	Ντομάτες	7,5
Πορτοκάλια ναβελίνες	4,1	Πορτοκάλια ναβελίνες	4,3	Πορτοκάλια ναβελίνες	5,0	Ντομάτες	6,7	Φράουλες	5,6
Αγγούρια	3,9	Πορτοκάλια κλημεντίνες	4,0	Πορτοκάλια κλημεντίνες	4,1	Πορτοκάλια ναβελίνες	5,6	Αγγούρια	4,9
Πορτοκάλια κλημεντίνες	3,9	Φράουλες	3,4	Αγγούρια	4,1	Ροδάκινα	5,1	Ροδάκινα	4,6
Ροδάκινα	2,4	Αγγούρια	3,4	Ροδάκινα	3,4	Πορτοκάλια κλημεντίνες	4,9	Πορτοκάλια ναβελίνες	4,0
Νεκταρίνια – Μπρουιόν	2,1	Ροδάκινα	2,4	Φράουλες	3,2	Αγγούρια	3,8	Καρπούζια	2,9
Φράουλες	1,6	Λεμόνια	1,8	Λεμόνια	3,1	Καρπούζια	2,6	Καλαμπόκι	2,9
Καρπούζια	1,6	Νεκταρίνια – Μπρουιόν	1,6	Καρπούζια	2,1	Ακτινίδια	2,3	Νεκταρίνια – Μπρουιόν	2,8

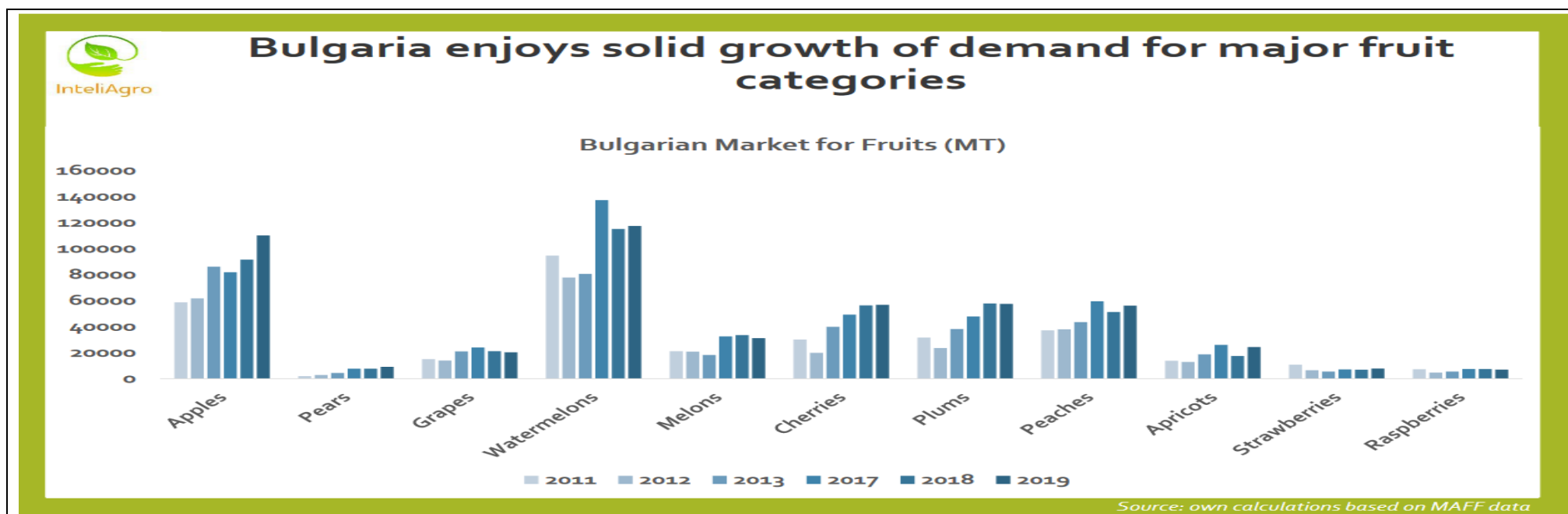
(Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ 2018-2022, οκταψήφιοι κωδικοί CN8, από Γραφείο ΟΕΥ Σόφιας)

- **Βουλγαρική αγορά:** η Βουλγαρία τα τελευταία χρόνια καλύπτει ολοένα και περισσότερο τις εγχώριες ανάγκες της σε φρούτα και λαχανικά από εισαγωγές. Η Ελλάδα αποτελεί τον 2^ο σημαντικότερο προμηθευτή οπωροκηπευτικών της Βουλγαρίας παγκοσμίως μετά την Τουρκία (2021) και τον 1^ο σημαντικότερο προμηθευτή από τα κ-μ της ΕΕ.

Εισαγωγές νωπών Φρούτων και Λαχανικών στη Βουλγαρία ανά έτος (σε χιλ. τόνους)										
Έτος	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ποσότητες	333	332	412	464	503	488	572	582	579	634

(Πηγή: <http://www.fruitandvegetablefacts.com> , επεξεργασία από Γραφείο ΟΕΥ Σόφιας)

- Η εγχώρια ζήτηση για διάφορες κατηγορίες οπωροκηπευτικών διπλασιάστηκε την δεκαετία 2011-2020. Η κατανάλωση των νοικοκυριών αποτελεί τον κύριο μοχλό πίσω από αυτή την αύξηση της ζήτησης, ενώ λοιποί σημαντικοί παράγοντες που έχουν συμβάλει διαχρονικά στην αύξηση της ζήτησης για φρέσκα φρούτα και λαχανικά είναι: α) οι εγχώριες και ξένες επενδύσεις σε μεγάλες μονάδες επεξεργασίας φρούτων και λαχανικών (κυρίως οπωροκηπευτικών όπως τα μήλα, τα κεράσια, τα ροδάκινα και οι ντομάτες) και β) η ραγδαία αύξηση των τουριστικών επισκέψεων αλλά και της κοινότητας εκπατριζομένων (expatriate community) κατά την προηγούμενη δεκαετία, η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Ως αποτέλεσμα της δραματικής αύξησης της ζήτησης για οπωροκηπευτικά προϊόντα αλλά και των περιορισμένων πλέον παραγωγικών δυνατοτήτων της Βουλγαρίας στις περισσότερες κατηγορίες αυτών των προϊόντων, η εγχώρια παραγωγή εξακολουθεί να μην μπορεί να καλύψει τη ζήτηση σε 16 από 19 εποχιακά προϊόντα (στοιχεία περιόδου 2018-2020, <https://www.agroberichtenbuitenland.nl>).

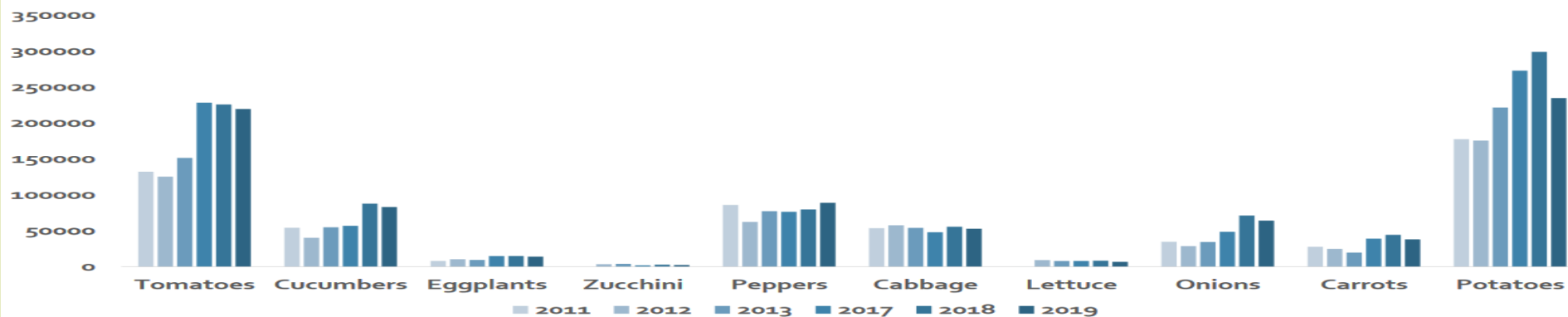

(Πηγή: <https://www.agroberichtenbuitenland.nl>)

Bulgaria enjoys solid growth of demand for major fruit categories

Bulgarian Market for Vegetables (MT)

Source: own calculations based on MAFF data

(Πηγή: <https://www.agroberichtenbuitenland.nl>)

Table 2: Bulgaria Self-sufficiency rate in major F&V categories:

Fruits	Self-sufficiency %	Vegetables	Self-sufficiency %
Raspberries	101%	Cabbage	87%
Plums	99%	Potatoes	85%
Cherries	98%	Cucumbers	78%
Apricots	83%	Eggplants	78%
Watermelons	81%	Peppers	70%
Melons	79%	Tomatoes	67%
Strawberries	68%	Lettuce	62%
Peaches	58%	Carrots	57%
Apples	50%	Onions	52%
Pears	47%		

Source: own calculations based on MAFF and ITC data

(Πηγή: <https://www.agroberichtenbuitenland.nl>)

- Εισαγωγές οπωροκηπευτικών της Βουλγαρίας από ολόκληρο τον κόσμο για το έτος 2021:

Εισαγωγές φρέσκων φρούτων και λαχανικών της Βουλγαρίας από ολόκληρο τον κόσμο για το έτος 2021 (σε χιλ. τόνους)	
Σύνολο	633.613
Φρούτα	375.305
Λαχανικά	258.307
Κατηγορίες οπωροκηπευτικών	-
Μπανάνες	53.240
Ντομάτες	99.723
Πορτοκάλια	35.871
Μήλα	51.157
Καρπούζια	42.065
Μανταρίνια	41.730
Κρεμμύδια	22.055
Λεμόνια	38.656
Πιπεριές	33.162
Σταφύλια	9.085
Αγγούρια	19.507
Καρότα	16.300
Λάχανα	9.119
Αμυλούχες μπανάνες	19.779
Γκρέιπφρουτ	20.359
Αχλάδια	5.945
Κουνουπίδι / Μπρόκολο	2.305
Νεκταρίνια	7.406
Ροδάκινα	11.468
Πατζάρια	631
Μαρούλι	2.704
Ανανάς	2.776
Γογγύλια	1.134
Δαμάσκηνα	418

Κολοκύθια	8.342
Φράουλες	4.325
Αβοκάντο	2.608
Ακτινίδα	3.876
Σέλερι	543
Πεπόνια	6.476
Λοιπά φρούτα και λαχανικά	60.849

(Πηγή: <http://www.fruitandvegetablefacts.com/sites/default/files/Factsheet%20ZUID%20OOST%20Europa%20site.pdf>)

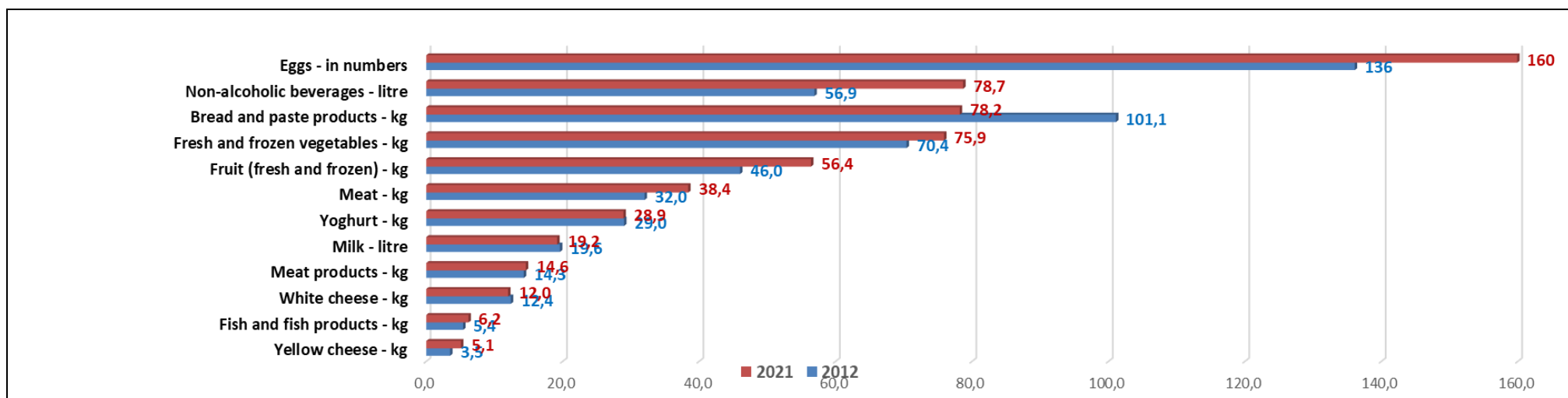
- Εισαγωγές φρέσκων φρούτων και λαχανικών ανά εμπορικό εταίρο και ανά κατηγορία προϊόντος μεταξύ των ετών 2015-2021

Βουλγαρία: Εισαγωγές φρέσκων φρούτων και λαχανικών ανά εμπορικό εταίρο και ανά κατηγορία προϊόντος 2015-2021 (σε χιλ. τόνους)							
Έτος	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Σύνολο (World)	463.938	503.144	488.306	572.406	582.178	578.826	633.613
ΕΕ-27	253.085	290.599	296.143	292.678	286.552	299.112	300.684
Τουρκία	99.819	104.508	92.438	158.367	157.102	172.414	235.725
Ελλάδα	161.627	185.897	196.012	200.788	203.531	210.026	212.708
Βόρεια Μακεδονία	51.177	48.664	34.289	45.729	60.868	42.508	39.201
Ισημερινός	24.592	24.502	32.349	38.381	39.061	40.610	37.760
Πολωνία	28.715	43.422	35.087	37.208	25.312	23.342	24.098
Γερμανία	15.531	17.429	20.537	19.383	19.795	23.800	22.901
Ολλανδία	12.719	13.013	14.218	14.615	12.933	14.579	13.327
Αλβανία	16.781	15.928	15.602	14.271	15.761	10.427	9.406
Ρουμανία	2.169	3.718	2.072	1.322	1.250	6.576	8.778
Ισπανία	7.307	4.226	6.306	4.466	7.700	6.921	5.611
Ιταλία	16.442	16.215	12.922	6.867	7.354	5.312	4.467
Βέλγιο	376	826	1.930	371	217	207	882
Λοιπές χώρες	26.681	24.797	24.545	30.638	31.294	22.102	18.749
Κατηγορίες Προϊόντων	-	-	-	-	-	-	-

Ντομάτες	59.883	70.515	75.664	88.281	83.690	86.320	99.723
Μπανάνες	33.174	35.307	38.130	43.787	47.184	55.254	53.240
Καρπούζια	34.670	36.997	33.279	29.809	29.697	35.687	42.065
Μανταρίνια	23.800	28.348	27.668	34.039	35.099	34.307	41.730
Λεμόνια	21.114	23.416	23.613	33.611	28.487	32.209	38.656
Μήλα	40.220	42.822	37.784	43.046	68.047	52.933	51.157
Πορτοκάλια	34.954	38.228	32.905	41.359	32.307	36.331	35.871
Πιπεριές	26.623	23.335	22.116	28.750	26.133	25.999	33.162
Κρεμμύδια	26.267	25.907	24.574	28.869	32.662	24.005	22.055
Γκρέιπφρουτ	14.181	16.295	11.840	18.066	16.090	19.238	20.359
Αμυλούχες μπανάνες	6.674	7.092	8.691	13.219	21.927	15.712	19.779
Αγγούρια	14.838	16.152	16.718	21.392	17.475	18.977	19.507
Καρότα	15.482	17.285	15.698	18.933	17.834	17.205	16.300
Πίκλες	4.110	3.708	3.654	8.092	7.072	9.965	14.950
Ροδάκινα	11.161	15.686	20.303	17.005	15.095	12.296	11.468
Λάχανα	15.726	12.878	8.703	10.665	8.264	8.350	9.119
Σταφύλια	8.095	11.945	9.549	8.302	7.051	8.430	9.085
Λοιπά φρούτα και λαχανικά	72.967	77.230	77.416	85.183	88.065	85.605	95.386

(Στοιχεία από Eurostat, Πηγή: <http://www.fruitandvegetablefacts.com/sites/default/files/Factsheet%20ZUID%20OOST%20Europa%20site.pdf>)

- Παράγοντες **διαμόρφωσης της ζήτησης** και **συμπεριφορά καταναλωτή** στη Βουλγαρία: Οι Βούλγαροι καταναλωτές επισκέπτονται αρκετά συχνά παντοπωλεία, μανάβικα και σουπερ μάρκετ (κατά μέσο όρο 12 επισκέψεις το μήνα). Συγκριτικά, οι καταναλωτές σε άλλες ευρωπαϊκές αγορές επισκέπτονται τα σουπερ μάρκετ κατά μέσο όρο 8 φορές το μήνα ή 1 φορά την εβδομάδα. Ποσοστό άνω του 80% των β/καταναλωτών είναι πολύ προσεκτικοί στην επιλογή του καταστήματος από το οποίο ψωνίζουν τρόφιμα, μεταξύ των οποίων και οπωροκηπευτικά προϊόντα.
- Τα στοιχεία για την **κατανάλωση των νοικοκυριών** από το Β/Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο (NSI) δείχνουν ότι τα τελευταία 10 χρόνια τα νοικοκυριά αύξησαν την κατανάλωση αυγών, **φρούτων και λαχανικών**, αλκοολούχων και μη αλκοολούχων ποτών και κρέατος και μείωσαν την κατανάλωση ψωμιού και προϊόντων ζύμης. Η κατανάλωση όλων των άλλων ομάδων τροφίμων παραμένει αμετάβλητη (Στοιχεία ICAP CRIF).

(Στοιχεία από Μελέτη της ICAP CRIF με τίτλο: "The FMCG Trade Sector in Bulgaria 2022: Food and Beverages", Μάρτιος 2023)

- Οι **πωλήσεις φρούτων και λαχανικών** έχουν **σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης** στη Βουλγαρία. Τα ιδανικά φρούτα και λαχανικά που προτιμώνται από τους β/καταναλωτές είναι τα φρέσκα (νωπά), καλής ποιότητας και εμπορικού τύπου (σε εύχρηστες συσκευασίες). Το 76% των ενηλίκων της Βουλγαρίας αγοράζουν φρούτα και λαχανικά τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα, ένα μικρότερο ποσοστό το κάνει αυτό κάθε μέρα και περίπου το ένα τέταρτο μπορεί να τα παράξει από μόνο του. Σε έρευνα του οργανισμού Kantar TNS που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την Πρεσβεία της Ολλανδίας στη Βουλγαρία και παρουσιάστηκε τον Οκτώβριο του 2022 κατά τη διάρκεια του φόρουμ "IntelliFresh 4.0 - From the garden to the stand"¹, παρουσιάστηκαν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, τα λαχανικά αγοράζονται για μαγείρεμα ή για άμεση κατανάλωση, ενώ τα πιο προτιμώμενα φρούτα από τους β/καταναλωτές είναι τα κεράσια και τα ροδάκινα και ακολουθούν οι μπανάνες και τα εσπεριδοειδή. Ακολουθούν σε προτίμηση τα μήλα και τα αχλάδια, και τα φρούτα του δάσους (π.χ. βατόμουρα - σμέουρα, μύρτιλα, αρωνία).
2. Το 22% των ερωτηθέντων στην έρευνα απάντησε ότι αγοράζει φρούτα και λαχανικά από μεγάλες αλυσίδες λιανικής. Ίδιο ποσοστό δήλωσε ότι αγοράζει φρούτα και λαχανικά από τις ανοιχτές (λαϊκές) αγορές. Το 17% των συμμετεχόντων στην έρευνα ανέφερε ότι ψωνίζει οπωροκηπευτικά

¹ Βλέπε δημοσίευμα οικονομικής επιθεώρησης Kapital (12/10/2022) στον ακόλουθο σύνδεσμο:

https://www.capital.bg/biznes/zemedelie/2022/10/12/4402238_76_ot_pulnoletnite_bulgari_kuruvat_pone_vednuj/ (μόνο στη βουλγαρική γλώσσα).

από παντοπωλεία της γειτονιάς και το 15% από επώνυμα καταστήματα. Το 13% προμηθεύεται από προσωπική παραγωγή (κυρίως στη βουλγαρική ύπαιθρο) και ένα άλλο 7% αγοράζει φρούτα και λαχανικά απευθείας από τον παραγωγό.

3. Η έρευνα έδειξε επίσης ότι οι καταναλωτές επιλέγουν να αγοράζουν φρούτα και λαχανικά που καλλιεργούνται με προσοχή και σε μέρη που είναι πιο κοντά στην περιοχή προέλευσης των προϊόντων.
4. Η σχέση τιμής-ποιότητας (63%), ο εξωτερικός τύπος (55%), το άρωμα (50%) και οι πληροφορίες για την προέλευση των προϊόντων επηρεάζουν την επιλογή των φρούτων και των λαχανικών από τους β/καταναλωτές. Σημαντικοί παράγοντες είναι επίσης η αναγραφή της ημερομηνίας λήξης, αν είναι συσκευασμένα ή όχι τα προϊόντα καθώς και η δυνατότητα αγοράς μικρών ποσοτήτων.
5. Οι πελάτες επιλέγουν το μέρος για να κάνουν αγορές οπωροκηπευτικών σύμφωνα με την υγιεινή και την καθαριότητα του σημείου πώλησης (54%), την διαθεσιμότητα τοπικών (βουλγαρικών) φρούτων και λαχανικών (53%) και την ύπαρξη προσφορών (50%). Σημαντικοί παράγοντες είναι και η δυνατότητα αγοράς μεγάλης ποικιλίας προϊόντων από ένα μέρος, η ταχύτητα στη διεκπεραίωση των αγορών και η διαθεσιμότητα ικανών και εξυπηρετικών υπαλλήλων στα σημεία πωλήσεων.
6. Η επιλογή από τους β/καταναλωτές του μέρους για αγορές οπωροκηπευτικών δεν είναι μόνο θέμα τιμής ή αμεσότητας πρόσβασης. Υπάρχουν παγιωμένες αντιλήψεις μεταξύ των β/καταναλωτών, π.χ. ότι οι ανοιχτές (λαϊκές) αγορές συνδέονται με τη φρεσκάδα των φρούτων και των λαχανικών και ότι στις μεγάλες αλυσίδες λιανικής (supermarkets) υφίσταται μεγάλη ποικιλία προϊόντων και καλύτερες προσφορές.
7. Στη Βουλγαρία, ο κλάδος των οπωροκηπευτικών προϊόντων εξακολουθεί να αποτελεί «ευαίσθητο» ζήτημα και βρίσκεται διαρκώς στην επικαιρότητα. Η ασθενής εγχώρια προσφορά οδηγεί γενικά σε χαμηλό ανταγωνισμό, ο οποίος επιτρέπει στους εισαγωγείς και τους εμπόρους να επωφεληθούν από τις «επιχειρηματικές συνθήκες» και τον υψηλό πληθωρισμό.
8. Ο κλάδος "φρούτων και λαχανικών" έχει υψηλή προστιθέμενη αξία για την οικονομία και, σύμφωνα με το Β/Υπουργείο Γεωργίας, Τροφίμων και Δασών απασχολεί σημαντικό αριθμό ατόμων (περίπου 3 άτομα ανά εκτάριο απασχολούνται σε αυτόν). Την ίδια στιγμή, ωστόσο, οι παραγωγοί αγροτικών προϊόντων επιμένουν ότι ο κλάδος αυτός, όπως και ολόκληρη η αγροτική βιομηχανία της Βουλγαρίας, υποφέρει από την έλλειψη εργατικού δυναμικού εδώ και αρκετά χρόνια. Την ίδια στιγμή, η εισαγωγή εργαζομένων από το εξωτερικό (κυρίως από τρίτες χώρες) αποτελεί μια εξαιρετικά πολύπλοκη και αργή διαδικασία.
9. Η παραγωγή φρούτων και λαχανικών και η μεταποίηση τους στη Βουλγαρία συνδέονται στενά. Αυτό σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι τα προβλήματα στον έναν κλάδο επιδρούν και στον άλλο.

Συντάκτης: Δημήτριος Μάος, Σύμβουλος ΟΕΥ Β΄, 18/04/2023